

Program badawczy "Ekonomia palenia tytoniu"

Krystyna Czart

University of Illinois at Chicago

W latach 1999 i 2000 akcyza od wyrobów tytoniowych została znacznie zmieniona w celu wzmocnienia polskiej polityki opodatkowania wyrobów tytoniowych. Nastąpił znaczny wzrost akcyzy od papierosów. Dodatkowo, aby uniknąć dalszych nierówności w opodatkowaniu, akcyza od wszystkich wyrobów tytoniowych została podniesiona w takiej samej proporcji niezależnie od pochodzenia krajowego bądź zagranicznego wyrobów. W roku 1999 miała miejsce seria czterech podwyżek akcyzy. Pierwszy 10% wzrost wszedł w życie w styczniu. Kolejne trzy podwyżki, każda 5 procentowa, zostały wprowadzone w marcu, czerwcu i wrześniu. Całkowity efekt tych kwartalnych podwyżek oznaczał 27 procentowy wzrost akcyzy w 1999. Podobnie w roku 2000 zostały wprowadzone trzy kolejne podwyżki: 10% w styczniu, 13% w czerwcu i 5% wzrost akcyzy wszedł w życie w październiku. Całkowity efekt tych podwyżek oznaczał 30 procentowy wzrost akcyzy w roku 2000.

Wyniki badań z kwietnia 1999 r, listopada 1999r. oraz z grudnia 2000r. wskazują, że osoby palące w Polsce zareagowały na podwyżkę akcyzy od wyrobów tytoniowych. Chociaż ogólnie około 50% próby zadeklarowało że podwyżka akcyzy nie miała wpływu na ich stosunek do palenia, (zachowanie), to 35% próby zareagowało aktywnie na wzrost cen papierosów. Pośród tych co zmienili swoje nawyki, ogólnie 6% osób palących poinformowało o rzuceniu lub o podjęciu próby rzucenia, niestety nieskutecznej. 27% zadeklarowało ograniczenie palenia lub stwierdziło zmianę marki na tanszą. Następnie 15% próby zareagowało pasywnie na wzrost cen stwierdzając że, podwyżki przybliżyły im kwestię zerwania z nalogiem.

Wpływ podwyżek akcyzy i tym samym wzrostu ceny papierosów na zniechęcenie do palenia jest obiecujący dla przyszłości polskiej polityki jako sposobu ograniczenia epidemii palenia. Z upływem czasu, gdy informacje o skutkach zdrowotnych stana się bardziej powszechne, większa liczba osób palących nalogowo ponownie oceni swoje gusta i wybory z ekonomicznego punktu widzenia oraz zracjonalizuje swoją postawę wobec wyższych cen papierosów. Reakcja może polegać między innymi na zaprzestaniu bądź ograniczeniu palenia.